

Sustainable Peace and a Democratic and Equitable International Order

Reza Eslami¹, Pouria Habibi²

1- Associate Professor, Department of Human Rights and Environmental Law, Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: someal@yahoo.com

2- M.A. Student, Department of Human Rights and Environmental Law, Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: po.habibi@mail.sbu.ac.ir

Date received: 2024/11/17

Date revised: 2024/12/23

Date accepted: 2025/04/21

Doi: 10.22034/ipsan.2025.242815

Extended Abstract Introduction

1

The right to peace, recognized as a fundamental human right in international instruments such as the 1984 United Nations General Assembly Declaration (A/RES/39/11), extends beyond the mere absence of armed conflict to encompass a dynamic, positive process grounded in respect for human rights, social justice, and sustainable development. This study investigates the intricate relationship between sustainable peace and a democratic and equitable international order, addressing the central question of whether such an order contributes to enduring peace. In a global context marked by persistent challenges (including foreign interventions, unilateral sanctions, economic inequalities, impunity for international crimes, and structural violence) peace emerges not only as an ethical ideal but as an indispensable normative foundation for any just global order. The research posits that sustainable peace is a prerequisite for the emergence and endurance of a democratic international order, while the latter, in turn, institutionalizes and reinforces peace through mechanisms of multilateralism, solidarity, and equal participation. Drawing on UN resolutions and reports from independent experts, the analysis underscores the mutual reinforcement between these phenomena: violations of peace undermine democratic legitimacy and justice, perpetuating cycles of instability rooted in North-South disparities and hegemonic structures. Ultimately, the study aims to demonstrate that without sustainable peace, international efforts toward justice and development remain inherently fragile, while a truly democratic order fosters the conditions for lasting peace and the full realization of human rights for all.

Methodology

This research employs a library-based, descriptive-analytical approach, relying on a diverse array of secondary sources to examine the interplay between sustainable peace and a democratic and equitable international order. Primary materials include international legal and political documents, such as UN General Assembly and Human Rights Council resolutions (e.g., A/HRC/RES/18/6 on the promotion of a democratic and equitable international order), declarations on the right to peace, and reports by independent experts like Alfred de Zayas, Livingstone Sewanyana, and Fabian Salvioli. These are supplemented by scholarly works in law, political science, and peace studies, including contributions from authors such as Johan Galtung, Oliver Richmond, and others addressing structural violence, democratic peace theory, and transitional justice. The analysis is structured around three main sections: the first explores peace as the normative foundation of international order by identifying negative factors that breach it; the second examines the reciprocal role of a democratic order in institutionalizing peace through positive mechanisms; and the third evaluates challenges to sustainability, emphasizing the indispensability of peace for democratic legitimacy. This methodological framework allows for a comprehensive, evidence-based exploration of theoretical and practical dimensions, ensuring a balanced and objective assessment grounded in established international norms and expert insights.

Result and discussion

2

The findings reveal a bidirectional and reinforcing relationship between sustainable peace and a democratic and equitable international order, structured across three key axes. First, peace serves as the normative bedrock of international order, where negative dimensions (such as extraterritorial application of national laws, attempts to overthrow legitimate governments, global economic crises, racism, structural and cultural violence, and impunity) act as primary barriers to its emergence. These factors, often embedded in hegemonic structures and North-South inequalities, erode institutional legitimacy and perpetuate instability, as evidenced by UN reports highlighting threats like unilateral coercive measures and failures in accountability for international crimes. Second, a democratic international order actively institutionalizes peace through positive mechanisms, including the UN's promotion of a culture of peace, disarmament, transitional and criminal justice, youth participation, intercultural dialogue, and multilateral cooperation. Examples from missions like UNTAC in Cambodia and MINUSMA in Mali illustrate how integrated efforts in prevention, peacemaking, and peacebuilding reinforce each other, while solidarity and human rights operationalization create virtuous cycles. Third, the sustainability of peace hinges on a democratic order, yet current global structures suffer from deficiencies: concentrated power in institutions like the Security Council, hasty liberalization in post-conflict settings, economic disparities, limitations in democratic peace theory (e.g., risks of ideological polarization and interventionism), and tensions between short-term compromises and long-term justice. These challenges, drawn from analyses of cases like Colombia and Sudan, demonstrate that absent peace, any order remains inherently unstable, undemocratic, and unjust,

requiring simultaneous structural, cultural, and normative transformations to break cycles of violence and impunity.

Conclusion

In conclusion, sustainable peace and a democratic and equitable international order are inextricably intertwined, each serving as a precondition for the other's endurance and legitimacy. The analysis confirms that peace is not merely an outcome of an equitable order but its foundational prerequisite, as breaches through interventions, inequalities, and impunity render global structures fragile and illegitimate. Conversely, a democratic and equitable international order institutionalizes peace by fostering multilateralism, accountability, and inclusive participation, thereby enabling the full realization of human rights and global justice. Without this mutual reinforcement, efforts to address transnational challenges falter, perpetuating instability. Ultimately, achieving both demands profound structural reforms (to dismantle hegemonic imbalances and promote solidarity) alongside cultural shifts toward non-violence and normative commitments to equality. These interdependent dynamic underscores peace as an enabling right essential for human dignity and development, highlighting that true global justice emerges only through their simultaneous advancement, ensuring a stable, legitimate order where human rights are universally upheld.

Keywords

Sustainable Peace, Democratic and Equitable International Order, Human Rights, Peacebuilding, Impunity.

صلح پایدار و نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه

رضا اسلامی^۱، پوریا حبیبی^۲

۱- دانشیار، گروه حقوق بشر و حقوق محیط زیست، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. ایمیل: someal@yahoo.com

۲- کارشناسی ارشد، گروه حقوق بشر و حقوق محیط زیست، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. ایمیل: po.habibi@mail.sbu.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۱

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۱۰/۰۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۲۲

Doi:10.22034/ipsan.2025.242815

چکیده

حق بر صلح، به عنوان حقی بنیادین در حقوق بشر، فراتر از نبود درگیری مسلحانه، فرایندی پویا مبتنی بر احترام به حقوق بشر، عدالت اجتماعی و توسعه پایدار است. این پژوهش به بررسی رابطه میان صلح پایدار و نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه می‌پردازد و مسئله اصلی را در این پرسش بنیادین جستجو می‌کند که آیا نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه به صلح پایدار کمک می‌کند یا خیر؟ در جهانی که با چالش‌هایی همچون مداخلات خارجی، تحریم‌های یک جانبه، نابرابری‌های اقتصادی، بی‌کیفرمانی و خشونت‌های ساختاری مواجه است، صلح نه تنها آرمانی اخلاقی، بلکه پیش شرط ضروری برای شکل‌گیری و تداوم هر نظم جهانی عادلانه به شمار می‌رود. هدف پژوهش تبیین این واقعیت است که صلح شرط بنیادین ظهور و پایداری نظم دموکراتیک است، در حالی که چنین نظامی نیز صلح را نهادینه و تقویت می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهند که عوامل نقض صلح، مانع اصلی پیدایش نظم پایدار هستند؛ رابطه میان صلح و نظم دو سویه و تقویت‌کننده است و بدون صلح، نظم بین‌المللی ذاتاً ناپایدار، فاقد مشروعیت دموکراتیک و عاری از عدالت باقی می‌ماند. نتیجه آنکه، پایداری صلح و نظم دموکراتیک و عادلانه به تحولات ساختاری، فرهنگی و هنجاری هم‌زمان وابسته است و این دو پدیده متقابلاً یکدیگر را تقویت می‌کنند تا عدالت جهانی و حقوق بشر برای همه محقق گردد.

واژگان کلیدی: صلح پایدار، نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه، حقوق بشر، صلح‌سازی،

بی‌کیفرمانی

مقدمه

حق بر صلح به‌عنوان حقی بنیادین، نه تنها در نبود جنگ محقق می‌شود، بلکه فرایندی پویا و مثبت مبتنی بر احترام به حقوق بشر، عدالت اجتماعی و توسعه پایدار است. این حق در اسناد بین‌المللی مانند اعلامیه ۱۹۸۴ مجمع عمومی سازمان ملل (A/RES/39/11) به رسمیت شناخته شده و پیش شرط بهره‌مندی از سایر حقوق به شمار می‌رود. نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه نیز ساختاری است که بر پایه دموکراسی، برابری و مشارکت برابر بنا شده و هدف آن تضمین عدالت جهانی و تحقق همه حقوق بشر برای همه از طریق همبستگی و احترام به حاکمیت ملت‌هاست «Promotion of a democratic and equitable international order» (United Nations Human Rights Council, 28 September 2011, A/HRC/RES/18/6: 2). چنان‌که در گزارش‌های کارشناسان شورای حقوق بشر مانند دزایاس و سوانایانا برجسته گردیده است.

تمرکز اصلی این مقاله بر ارتباط میان صلح و نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه است تا به این سؤال پاسخ داده شود که آیا نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه به صلح پایدار کمک می‌کند یا خیر؟ در عصر حاضر، که با چالش‌هایی مانند درگیری‌های مسلحانه، تحریم‌های یک‌جانبه، تبعیض و نابرابری، بحران‌های اقتصادی جهانی، بی‌کیفرمانی و ممانعت از تحقق عدالت در برابر جنایات بین‌المللی (عدم شمولیت ماده ۷۰ اساسنامه رم به غیر اعضا و در نتیجه آن توقف یا کند شدن اجرای عدالت) روبه‌رو هستیم، صلح نه تنها به‌عنوان یک آرمان اخلاقی، بلکه به مثابه بنیان هنجاری نظم بین‌المللی عمل می‌کند. بدون صلح پایدار، نظم بین‌المللی نمی‌تواند دموکراتیک یا عادلانه باشد، زیرا عوامل نقض صلح مانند اعمال فرا سرزمینی قوانین ملی، تلاش برای سرنگونی دولت‌های مشروع، بحران‌های فرا ملی و خشونت ساختاری، مشروعیت نهادهای جهانی را تضعیف کرده و چرخه‌ای از ناپایداری ایجاد می‌کنند. این چالش‌ها، که ریشه در ساختارهای سلطه‌گرا و نابرابری‌های شمال-جنوب دارند، نشان می‌دهند که صلح شرط پیدایش و پایداری چنین نظامی است و بدون آن، تلاش‌های چند جانبه‌گرایی به شکست می‌انجامد.

هدف اصلی پژوهش، واکاوی اهمیت صلح در نظم بین‌المللی است؛ به این معنا که صلح نه تنها پیامد، بلکه شرط بنیادین برای پیدایش و پایداری نظامی دموکراتیک و عادلانه به شمار می‌رود و بدون آن، تلاش‌های جهانی برای عدالت و توسعه ناکام می‌مانند. روش پژوهش کتابخانه‌ای و توصیفی-تحلیلی است که بر پایه منابع متنوعی مانند کتب حقوقی و سیاسی، مقالات علمی، اسناد بین‌المللی (مانند قطعنامه‌های مجمع عمومی

و شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد) و گزارش‌های کارشناسان شورای حقوق بشر (از جمله گزارش‌های آلفرد دو زایاس، لینگستون سوانایانا و فابیان سالویولی) استوار است.

ساختار مقاله به سه مبحث اصلی تقسیم شده است. در مبحث اول با عنوان «صلح به مثابه بنیان هنجاری نظم بین‌المللی»، در پاسخ به سؤال جایگاه صلح در نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه چیست؟ بررسی خواهد شد که صلح پیامد نظم بین‌المللی نیست، بلکه شرط پیدایش آن است؛ این مبحث با تمرکز بر جنبه منفی صلح، عوامل نقض‌کننده مانند مداخله خارجی، بحران‌های اقتصادی و خشونت ساختاری را در سطوح مختلف واکاوی می‌کند تا نشان دهد چگونه این عوامل مانع شکل‌گیری نظم پایدار می‌شوند. در مبحث دوم با عنوان «نظم بین‌المللی در خدمت نهاده‌سازی صلح»، در پاسخ به سؤال تأثیر متقابل میان صلح و نظم چیست؟ تأکید بر آن است که صلح شرط ظهور نظم بین‌المللی است و نظم بین‌المللی شرط پایداری صلح؛ این بخش جنبه‌های مثبت مانند نقش سازمان ملل متحد در ترویج فرهنگ صلح، عدالت انتقالی، مشارکت جوانان و گفتگوی میان فرهنگی را بررسی می‌کند تا رابطه دو سویه و تقویت‌کننده میان آنها را برجسته سازد. در مبحث سوم با عنوان «نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه شرط پایداری صلح»، در پاسخ به سؤال اصلی، تحلیل می‌شود که نظم بین‌المللی بدون صلح ممکن نیست یا ناپایدار است؛ این مبحث چالش‌هایی مانند کاستی‌های نهاده‌های بین‌المللی، لیبرالیزاسیون شتاب‌زده، نابرابری اقتصادی و محدودیت‌های نظریه صلح دموکراتیک را کاوش می‌کند تا اثبات کند پایداری صلح نیازمند تحولات ساختاری، فرهنگی و هنجاری است و بدون آن، هر نظامی ذاتاً شکننده و فاقد عدالت باقی می‌ماند.

پیشینه پژوهش

مطالعات متعددی در حوزه صلح انجام شده که اغلب بر جنبه‌های فلسفی، سیاسی و حقوقی آن تمرکز داشته‌اند. با این حال، چهار پژوهش برجسته به زبان فارسی در این زمینه عبارت هستند از: مقاله حاجی‌پور و عسکری که مشکلات جهانی هزاره سوم مانند نابرابری، سلطه ساختاری و نقض حقوق بشر را ناشی از نظم حقوقی بین‌المللی مبتنی بر قدرت و عدم عینیت می‌داند و دموکراتیک‌سازی این نظم را با محوریت خودمختاری افراد، راهکاری برای غلبه بر کاستی‌های ساختاری و تقویت مشروعیت حقوق بین‌الملل پیشنهاد می‌کند (حاجی‌پور و عسکری، ۱۴۰۳: ۱۰-۱۲ و ۲۸-۲۹).

مقاله براتعلی‌پور که الگوی صلح دموکراتیک راولز را با تأکید بر رواداری نسبت به جوامع غیر لیبرال بررسی کرده و آن را در شناسایی چند گونه‌ی فرهنگی مردمان ناکافی می‌بیند، هرچند با رویکردی

حداقل گرایانه، امکان جهان‌شهری عادلانه را برای صلح پایدار مطرح می‌سازد (براتعلی‌پور، ۱۳۹۳: ۲۲۰-۲۲۲ و ۲۴۲-۲۴۳).

مقاله‌ای دیگر از براتعلی‌پور که رابطه صلح پایدار کانت و عدالت سیاسی جهانی را واکاوی می‌کند و نشان می‌دهد چگونه واقع‌گرایی راولزی از دلالت‌های جهان‌شهری فرا تاریخی کانت فاصله گرفته و صلح دموکراتیک را بر پابندی به مقررات بین‌المللی بدون الزام دموکراسی داخلی استوار می‌سازد (براتعلی‌پور، ۱۳۹۴: ۴۱-۴۰ و ۶۰).

مقاله پورسعید و یگانه‌زاد که موانع صلح پایدار را در قدرت و ایدئولوژی می‌جوید و با رویکرد هرمنوتیکی، پیشنهاد راولز برای گفتگوی مردمان بر محور حقوق بشر را بررسی کرده، اما عدم همپوشانی افق‌های فهمی تاریخی را دلیل اصلی ناکامی آن می‌داند (پورسعید و یگانه‌زاد، ۱۳۹۷: ۱۲۳ و ۱۳۲-۱۳۳).

مطالعات صلح از نیمه دوم قرن بیستم و در پی تجربه منازعات گسترده جهانی، به عنوان حوزه میان رشته‌ای برای تبیین علل ساختاری خشونت و شرایط تحقق صلح پایدار شکل گرفت. پوگودا، ریچموند و ویسوکا در پژوهش خود نشان می‌دهند که چگونه معماری صلح بین‌المللی درگیر فرایندهای ضد صلح می‌شود و صلح‌سازی تحت حمایت بین‌المللی را معکوس می‌کند. در نوآوری مفهومی ضد صلح تشریح می‌کنند که چگونه بازگشت به تقسیم جهان به دو اردوگاه جنگ طلب از «کاپیتالیسم علیه کمونیسم» به «استبداد علیه دموکراسی» صورت گرفته که این منطق دو جبهه‌ای منجر به فروپاشی صلح‌سازی می‌شود. از این رو معتقد هستند زنده ماندن معماری صلح بین‌المللی در دوران پسا جنگ سرد بسته به توانایی آن در ارائه پیشنهادی منصفانه‌تر و جذاب‌تر به جنوب جهانی، مبتنی بر عدالت جهانی، پایداری و رفتار با کشورهای جنوب به عنوان شرکای برابر دارد (Pogodda et al, 2023: 4-12, 65-67).

ریچموند در مقاله‌ای به چگونگی ظهور مجدد نظم بین‌المللی اقتدارگرا در نتیجه صلح‌سازی لیبرال که خود رویکرد صلح پس از جنگ سرد با هدف حفظ نظم بین‌المللی لیبرال است، می‌پردازد و با شرح نظام چند قطبی نظم بین‌المللی اقتدارگرا و چالش‌های پسا استعماری علیه صلح لیبرال، در نهایت به این نتیجه دست می‌یابد که چند قطبی بودن به دلیل رقابت منطقه‌ای نمی‌تواند صلح محور باشد؛ لذا اگر صلح‌سازی ادعاهای اجتماعی-سیاسی یا نیاز گسترده‌تر به نوآوری جهانی برای رسیدگی به مشکلات ساختاری اساسی را برآورده نکند، خود و نظم ناشی از آن ناپایدار و حتی نامشروع تلقی می‌شود (Richmond, 2024: 1-2, 7-8).

گالتونگ در کتاب «صلح با وسایل صلح آمیز: صلح و درگیری، توسعه و تمدن» به این نکته اشاره می‌کند که تجربیات یا نظرات تک عاملی پیرامون صلح، منفی بوده یا آن را به دنبال نداشته است؛ همچنین بر این است که اخلاقی بودن صلح کفایت نمی‌کند و رشد جنبش صلح منوط است به پاسخ ما به مابه‌ازاء جنگ و شرایط لغو آن. از این رو ابعاد سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی آن را مورد بررسی قرار می‌دهد و مثلث تشخیص، پیشگیری و درمان را در مطالعات سلامت با مطالعات صلح تطبیق می‌دهد و موضع التقاطی خود در مورد چهار نوع صلح برای چهار قدرت (فرهنگی، اقتصادی، نظامی و سیاسی) را تبیین می‌کند. در نهایت دو درمان را پیشنهاد می‌دهد: اول درمانی برای گذشته با طرح این سؤال که چه باید می‌شد؟ برای جلوگیری از خطاناپذیری خطاب نکردن و دوم درمانی برای آینده با فدرالیسم غیر سرزمینی و آیین‌نامه رفتاری برای صلح جویان یا کارگران منازعه (Galtung, 1996: 1-8, 265-274).

این پژوهش‌ها، هرچند ارزشمند و درخور توجه هستند، عمدتاً بر جنبه‌های نظری دموکراسی جهانی، رواداری فرهنگی یا موانع ایدئولوژیک و فرایند صلح‌سازی تمرکز کرده‌اند و کمتر به بررسی مستقیم ارتباط دو سویه میان صلح پایدار و نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه پرداخته‌اند، هرچند مورد اخیر دیدگاه چند بعدی و فراگیر در مطالعه صلح ارائه داده است. تمایز پژوهش حاضر در این است که بر رابطه دو سویه صلح و نظم بین‌المللی به عنوان یک مسئله حقوق بشری تأکید دارد و چالش‌های عملی مانند بی‌کیفرمانی و خشونت ساختاری را به طور خلاصه در سطوح چندگانه تحلیل می‌کند.

چارچوب مفهومی و نظری

این دو حق (حق بر صلح و حق بر یک نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه) از مبانی مشترکی تغذیه می‌شوند که شامل کرامت انسانی، عدالت اجتماعی، دموکراسی، برابری و منع تبعیض، همبستگی و همکاری بین‌المللی و احترام به تنوع فرهنگی می‌شود. کرامت انسانی به عنوان هسته مرکزی، پیش نیاز عدالت جهانی و دموکراسی است و با تأمین حقوق توانمندساز مانند حق بر صلح محقق می‌گردد. عدالت اجتماعی از طریق توزیع مسئولیت‌ها، حمایت از جوامع محروم و مشارکت فعال شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها، چالش‌های جهانی را مدیریت می‌کند. دموکراسی با تضمین مشارکت برابر و سیستماتیک در سطوح ملی و فراملی، شفافیت و پاسخگویی را تقویت کرده و از تمرکز قدرت جلوگیری می‌نماید. برابری و منع تبعیض با کاهش نابرابری‌های ساختاری، همبستگی جهانی را ارتقا داده و تنوع فرهنگی و اجتماعی را به عنوان ارزشی بنیادین ترویج می‌کند. همبستگی و همکاری بین‌المللی دولت‌ها را به حل

مشترک چالش‌های فرا ملی ملزم ساخته و احترام به تنوع فرهنگی با تضمین مشارکت برابر، همکاری مبتنی بر احترام متقابل را ممکن می‌سازد. این مبانی، صلح را به شرط بنیادین پیدایش و پایداری نظم دموکراتیک و عادلانه تبدیل می‌کنند، در حالی که نظم یاد شده با نهادهای سازی این اصول، صلح را از شکنندگی به پایداری مثبت ارتقا می‌بخشد؛ به این ترتیب، تحقق هم‌زمان آنها چرخه‌ای از تقویت متقابل حقوق بشر ایجاد کرده و نقض یکی، دیگری را به خطر می‌اندازد.

مبحث اول: صلح به مثابه بنیان هنجاری نظم بین‌المللی

در این مبحث، با تمرکز بر بعد منفی مفهوم صلح، به جایگاه آن در چارچوب نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه پرداخته می‌شود. به این منظور، عوامل و اقداماتی که در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی منجر به نقض صلح می‌گردند، مورد کاوش قرار می‌گیرند؛ این عوامل اغلب ریشه یا تقویت‌کننده درگیری‌ها و ناآرامی‌ها هستند.

صلح به عنوان بالاترین آرمان بشری و حق مقدس ملت‌ها، پیش شرط ضروری رفاه مادی، توسعه پایدار، اجرای کامل حقوق بشر و بقای تمدن در عصر هسته‌ای محسوب می‌شود. منشور سازمان ملل متحد حفظ صلح را هدف اصلی خود دانسته و تأکید دارد که بدون آن، هیچ‌یک از اهداف دیگر مانند پیشرفت و احترام به حقوق بشر قابل دستیابی نیست (UNGA, 1984, A/RES/39/11, preamble, paras 1-3, 6; Agrawal, 2011: 1-2, 5). اعلامیه‌های سازمان ملل متحد نیز صلح را نه صرفاً غیاب درگیری مسلحانه، بلکه فرایندی پویا، مشارکتی و مبتنی بر گفتگو و حل مسالمت‌آمیز تعارض‌ها تعریف کرده‌اند. نقض این حق از طریق تهدید به جنگ یا اقدامات خشونت‌آمیز، نظم عادلانه بین‌المللی را مختل می‌کند و احترام به حقوق بین‌الملل را شرط تحقق صلح پایدار می‌داند (UNGA, 1999, A/RES/53/243, preamble; UNGA, 2016, A/RES/71/189, preamble, Article 1; Sewanyana, "Promotion of a democratic," 2023, paras 41-43; Sewanyana, "Report of the Independent Expert," 2018, paras 3, 5, 8, 14, 16; Sewanyana, "Visit to Maldives," 2024, paras 15-16, 20-21, 55-56; Minnerop, Roht-Ariaza & Aminzadeh, 2019: 2-3, 7, 9). در پیش‌نویس اعلامیه همبستگی بین‌المللی، صلح پایه ضروری نظم دموکراتیک و عادلانه معرفی شده و چالش‌هایی نظیر درگیری‌های مسلحانه، اشغال خارجی، تجاوز، استعمار، اقدامات اجباری یک‌جانبه، تروریسم و جنایات بین‌المللی به عنوان تهدیدهای مستقیم آن شناسایی شده‌اند؛ بنابراین پیشگیری از این تهدیدها از طریق همبستگی

پیشگیرانه و همکاری جهانی، وظیفه مقدس دولت‌ها به شمار می‌رود (Okafor, 2023, Preamble, paras 5, 49; Article 1(3)(a), Article 2(2), Article 3(2)).

یکی از برجسته‌ترین تهدیدهای علیه صلح جهانی، اعمال فرا سرزمینی قوانین ملی توسط برخی دولت‌هاست که با خدشه‌دار کردن حاکمیت ملی دیگران، تهدید منافع مشروع افراد و نهادها، و مختل ساختن برخورداری کامل از حقوق بشر، نه تنها حقوق بنیادین را نقض می‌کند، بلکه می‌تواند به تهدید مستقیم صلح و امنیت بین‌المللی بدل شود؛ این اقدامات اغلب ریشه در نابرابری‌های ساختاری دارند و پیشگیری از آنها نیازمند پایبندی جدی به اصول منشور سازمان ملل متحد، به‌ویژه احترام به حاکمیت و عدم مداخله است. همچنین، تلاش برای سرنگونی دولت‌های مشروع از طریق زور یا ابزارهای غیر قانونی، با اختلال در نظم دموکراتیک داخلی، زیر سؤال بردن مشروعیت قدرت و نقض حقوق بنیادین مانند حق تعیین سرنوشت، تهدیدی مستقیم علیه صلح به شمار می‌رود که مقابله با آن تقویت اصل عدم مداخله و چند جانبه‌گرایی را ضروری می‌سازد (UNHRC, 2022, UNGA, 2023, A/RES/78/196, preamble; A/HRC/RES/51/11, preamble; para 9 در نهایت، ساختارهای سلطه (از سلطه فرد بر طبیعت تا دولت بر دولت) با محدود کردن خودمختاری، حقوق بین‌الملل را به ابزاری برای مشروعیت بخشی به نابرابری تبدیل کرده‌اند (حاجی‌پور و عسکری، ۱۴۰۳: ۱۰، ۲۴-۲۵، ۲۷)، در حالی که دموکراسی‌های پایدار، هنجارهای حل مسالمت‌آمیز اختلافات را ترجیح می‌دهند (Russett, 1993: 15, 80-81)).

بحران‌های جهانی مانند مشکلات اقتصادی، مالی، انرژی و غذایی (که از عوامل کلان اقتصادی، تغییرات اقلیمی، بلایای طبیعی و کمبود منابع ناشی می‌شوند) صلح را تهدید می‌کنند؛ این بحران‌ها به‌ویژه کشورهای در حال توسعه را تحت تأثیر قرار داده، شکاف شمال-جنوب را تعمیق می‌بخشند، برخورداری از حقوق بشر را به خطر می‌اندازند و ریشه‌های درگیری را تقویت می‌نمایند، چنان‌که نابرابری دسترسی به واکسن در همه‌گیری کووید-۱۹ نمونه‌ای روشن از آن بود (UNGA, 2023, A/RES/78/196, preamble). همچنین، نقض حقوق بشر مانع زندگی شایسته شده و نظام‌های فاقد حفاظت کافی نیازمند اصلاح هستند (Buchanan, 2004: 118, 121, 127-129)؛ بی‌عدالتی مشروعیت نظام‌ها را تضعیف می‌کند، جنگ نابرابری را تشدید می‌نماید و چالش‌های فرا ملی کنونی، حتی پس از فرصت ایجاد نظم دموکراتیک پس از جنگ سرد، صلح پایدار را بدون مکانیسم‌های چند جانبه مؤثر تهدید می‌کنند (Boulding, 1978: 70, 79-80, 88; Held, 1995: iii, ix, 94, 184, 198-199).

نژادپرستی، تبعیض نژادی و بیگانه‌ستیزی از عوامل اصلی نقض صلح هستند که اغلب با توزیع ناعادلانه ثروت، حاشیه‌نشینی اجتماعی و طرد تشدید می‌شوند و ریشه‌های ناآرامی را در سطوح ملی و بین‌المللی تقویت می‌کنند (UNCHR, 2003, E/CN.4/RES/2005/57, preamble; UNCHR, 2003, E/CN.4/RES/2003/63, preamble). به همین ترتیب، نقض حقوق جوانان منجر به بی‌اعتمادی نسبت به نهادها و ناپایداری اجتماعی می‌شود؛ حاشیه‌نشینی سیاسی جوانان چرخه‌ای معیوب ایجاد می‌کند که برای پیشگیری از آن، باید روایت مسائل جوانان به حقوق آنها تغییر یابد و فرصت‌های اجتماعی-اقتصادی عادلانه فراهم شود (A/HRC/34/46, 2017, paras 7-9, 17, 19). خشونت ساختاری و فرهنگی به‌عنوان ریشه‌های اصلی نقض صلح عمل می‌کنند و بدون حذف آنها، هیچ نظم پایداری ممکن نیست (Galtung, 1996: 2-3, 31-32, 196-200, 226-228, 265, 269, 271). زنان نیز نقش محوری در ساخت صلح پایدار ایفا می‌کنند و مقابله جامع با این نقض‌ها نیازمند اولویت‌بخشی به حقوق برابر، مشارکت عادلانه همه گروه‌ها، پیشگیری و تقویت زیرساخت‌های صلح است (de Zayas, "Women & sustainable peace," 2017: 1-2). در مقابل، عدالت به‌عنوان چارچوبی هدایت‌کننده از نقض صلح جلوگیری می‌کند، در حالی که ضد عدالت (نظیر تبلیغات دروغین و اعطای مصونیت) به صورت مستقیم به جنایات و نابودی صلح منجر می‌شود؛ تجربه یوگسلاوی سابق نشان داد که پذیرش برابری اخلاقی مصنوعی میان طرفین، پاکسازی قومی را تداوم بخشید (Scharf & Williams, 2003: 162, 165-169, 172).

بی‌کیفرمانی در برابر نقض‌های فاحش حقوق بشر، به‌عنوان یکی از جدی‌ترین عوامل خشونت تکراری، جوامع را به چرخه‌ای از بی‌عدالتی سوق می‌دهد، زیرا نادیده گرفتن میراث جنایات، عدم پاسخگویی و جبران خسارت، خود نقض دیگری از حقوق بشر است و ادراک نابرابری را تداوم می‌بخشد و عدم رسیدگی به جنایات گذشته مشروعیت دولت را کاهش می‌دهد. عفوهای نامناسب که عدالت را مانع شوند، با حقوق بین‌الملل مغایر هستند و اغلب به تشویق جنایات بیشتر منجر می‌گردند (Salvioli, "Joint study... (A/HRC/37/65), paras 9-10, 13, 22; Salvioli, "International legal standards... (A/HRC/54/24), paras 41, 81; Gates, Binningsbo & Lie, 2007, p. 4. 2023, paras 41, 81; Gates, Binningsbo & Lie, 2007, p. 4. جنایات جمعی و فرهنگ مصونیت، صلح پایدار را نقض می‌کنند، در حالی که عدالت کیفری بین‌المللی با پایان دادن به این مصونیت، از تکرار جلوگیری می‌نماید مانند درگیری طولانی کلمبیا که مانع برقراری نظم پایدار شده یا در سودان که سیاست‌های تبعیض‌آمیز رژیم سابق حق تعیین سرنوشت و مشارکت عادلانه را نقض کرد

و به درگیری منجر شد (Johnson, 2019: 5-6, 10-12, 21-26; Paul, 2009: 3, 12-13; Rincón et al, 2019: 187-188, 195-198). دولت‌های قانون‌شکن نیز با نقض محدودیت‌های جنگ، از جمله آسیب به غیر نظامیان، صلح را تهدید کرده و مسئولیت کیفری ایجاد می‌کنند (Kholbazarov, 2008: 4; Riker, 2024: 1-3).

نظم اقتدارگرا اساساً ضد صلح است، زیرا بر زور و سلسله مراتب تکیه دارد، همچنان که ساختار چند قطبی بدون میانجی‌گری دیپلماتیک نیز صلح‌محور نخواهد بود (Richmond, 2024: 3-5, 7). نظم جهانی پیشین، با ریشه‌های استعماری و ناعادلانه، و نظم کنونی بدون خلع سلاح کامل، نمی‌تواند صلح پایدار برقرار کند؛ این امر با ماده ۲۸ اعلامیه جهانی حقوق بشر همخوانی دارد که حق برخورداری از نظم اجتماعی و بین‌المللی عادلانه را تأیید می‌کند (de Zayas, "Opinion on the promotion," 2014: 1-2; de Zayas, "A new functional," 2016: 1). در نبود نهادهای دموکراتیک واقعی، اختلافات اغلب از طریق درگیری حل می‌شوند نه سازش، و دموکراتیزه شدن با ایجاد حس مالکیت مردمی بر جامعه، شرط ضروری صلح پایدار است، در حالی که بحران اخلاقی کنونی، امنیت ملی را بر جلوگیری از نابودی سیاره اولویت می‌دهد (Fox & Roth, 2001: 333; de Zayas, "High level debate," 2013: 4).

نقض صلح جهانی از عوامل متعددی ناشی می‌شود که هم در سطح ساختاری و حقوقی و هم در حوزه‌های فرهنگی و روانی ریشه دارد. اقدامات سازمان‌های منطقه‌ای بدون مجوز شورای امنیت سازمان ملل متحد می‌تواند موجب سردرگمی بین‌المللی و به خطر افتادن صلح شود، در حالی که انحراف خود شورای امنیت از اصول منشور ملل متحد، نظیر قانون‌گذاری یک جانبه، به حقوق هژمونیک و تهدید صلح می‌انجامد؛ بنابراین هماهنگی کامل با منشور ضروری است (Udeariry, 2011: 1, 6-9, 12; Velásquez-Ruiz, 2011: 33-36, 43-44). تحریم‌های یک جانبه و اقدامات اجباری یک طرفه، خشونت ساختاری ایجاد کرده و بهره‌مندی از حقوق بشر را مختل می‌کنند، در حالی که تهدید یا استفاده از تسلیحات هسته‌ای مستقیماً حق حیات را نقض نموده و با اصول حقوق بشردوستانه در تعارض است. ادامه مسابقه تسلیحاتی و تخصیص منابع عظیم به هزینه‌های نظامی نیز مانع اصلی تحقق توسعه پایدار و صلح واقعی به شمار می‌رود (de Zayas, "Promotion of a democratic," 2013, paras 40-42; de Zayas, "Nuclear disarmament," 2014: 1-2; de Zayas, "Intervention on the right," 2014: 4). از منظر فرهنگی، ترویج فرهنگ جنگ و تلقین خشونت از طریق نظام‌های آموزشی، بزرگ‌ترین مانع روانی در برابر صلح

پایدار است. صلح به عنوان حقی توانمندساز باید در سطوح فردی و جمعی مورد توجه قرار گیرد، زیرا بدون آن بهره‌مندی از سایر حقوق ممکن نیست؛ همچنین اصل خودمختاری ملت‌ها سنگ بنای صلح محسوب می‌شود و انکار آن به درگیری و تنش منجر خواهد شد (de Zayas, "Comments on the right," 2015: 1; de Zayas, "International Day of Peace," 2016: 1-2; de Zayas, "Interim report," 2014, paras 18-20).

در نهایت، صلح بنیان هنجاری نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه است. نقض‌های بررسی شده نشان می‌دهند که بدون پیشگیری از عوامل منفی (از مداخله و نابرابری تا بی‌کیفرمانی و خشونت ساختاری) هیچ نظامی نمی‌تواند پدیدار شود یا دوام آورد (-4; Delahunty & Yoo, 2010: 196-200; Galtung, 1996: 10). صلح نه پیامد، بلکه شرط پیدایش چنین نظامی است؛ نظامی که تنها بر پایه احترام به حقوق بنیادین و همکاری برابر می‌تواند پایدار بماند (de Zayas, "Promotion of a democratic," 2013, paras 6, 14; 8 (Delahunty & Yoo, 2010: 8).

مبحث دوم: نظم بین‌المللی در خدمت نهادهای سازی صلح

این مبحث، به بررسی تأثیر متقابل میان صلح پایدار و نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه می‌پردازد. با تأکید بر جنبه‌های مثبت صلح، اقدامات صلح‌سازی و نهادهای سازی آن مورد کاوش قرار می‌گیرند و نشان داده خواهد شد که صلح پایدار منوط به وجود نظامی مبتنی بر چند جانبه‌گرایی، همبستگی و همکاری بین‌المللی است. این بررسی شامل نقش محوری سازمان ملل متحد در ترویج فرهنگ صلح، خلع سلاح، عدالت انتقالی و کیفری، تسهیل‌گذار به دموکراسی از سوی نهادهای منطقه‌ای، مشارکت جوانان، گفتگوی میان فرهنگی و عملیاتی کردن حقوق بشر می‌شود. در نهایت، رابطه دو سویه صلح و چنین نظامی برجسته خواهد گردید که یکدیگر را تقویت کرده و پایدار می‌سازند.

حفظ صلح و امنیت بین‌المللی به عنوان هدف اصلی سازمان ملل متحد، بر پایه اصول منشور این سازمان استوار است که عزمی اساسی برای نجات نسل‌های آینده از بلای جنگ، ایجاد شرایط عدالت اجتماعی، ترویج پیشرفت و بهره‌مندی همه مردم از ساز و کارهای بین‌المللی را بیان می‌کند. این اصول، نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه را در خدمت نهادهای سازی صلح پایدار قرار می‌دهند و حق همه مردم بر صلح را به رسمیت می‌شناسند (UNGA, 2023, A/RES/78/196, preamble, 6(d); UNHRC, 2022, A/HRC/RES/51/11, preamble, 5(d); UNCHR, 2005, E/CN.4/RES/2005/57, preamble, 4(d)). مدیریت چالش‌های جهانی نیازمند تقسیم مسئولیت میان ملت‌ها و رویکردی چند جانبه است که

سازمان ملل متحد در آن نقش محوری ایفا کرده و اقدامات صلح‌سازی را از طریق همبستگی بین‌المللی تقویت می‌نماید، زیرا بدون چنین همکاری‌ای، چالش‌های فرا ملی صلح را به خطر می‌اندازند (UNGA, 1984, A/RES/39/11, preamble). فرهنگ صلح نیز با ارزش‌هایی نظیر احترام به حیات، حقوق بشر، حل مسالمت‌آمیز تعارض‌ها، برابری جنسیتی و گفتگو پیوند خورده و در محیط بین‌المللی مساعد شکوفا می‌شود (UNGA, 1999, A/RES/53/243, Articles 1, 3). از این رو است که می‌گوییم صلح، امنیت، توسعه و حقوق بشر به طور متقابل یکدیگر را تقویت می‌کنند و دولت‌ها موظف هستند برابری، عدالت و رهایی از ترس را برای همه تضمین نمایند (UNGA, 2016, A/RES/71/189, preamble, Article 2).

اجرای پیشرونده اصل خودمختاری ملت‌ها به‌عنوان استراتژی کلیدی پیشگیری از درگیری‌ها و بیان دموکراسی واقعی، فرایندی بازنگری‌پذیر است که انکار آن یا مصونیت از مجازات جنایات بین‌المللی، مانع جدی پیشگیری از نقض صلح می‌گردد. صلح پایدار به‌عنوان حقی توانمندساز و پیش نیاز بهره‌مندی کامل از حقوق بشر، نیازمند تغییر پارادایم از فرهنگ خشونت به فرهنگ صلح است (de Zayas, "Intervention on the right," 2014: 1; de Zayas, "Interim report," 2014, para 3; de Zayas, "High level debate," 2013: 4; de Zayas, "A new functional," 2016: 1; de Zayas, "Comments on the right," 2015: 1). دولت‌ها موظف هستند حفظ و ترویج صلح را اولویت دهند، به خلع سلاح عمومی و کامل تحت کنترل ساز و کارهای بین‌المللی دست یابند و منابع آزاد شده از کاهش هزینه‌های نظامی را به توسعه پایدار هدایت کنند تا نظم کنونی ناعادلانه دموکراتیزه شده و صلح‌سازی پایدار نهادینه گردد (UNGA, 2023, A/RES/78/196, para 11; UNHRC, 2022, A/HRC/RES/51/11, para 8; UNCHR, 2003, E/CN.4/RES/2003/63, para 9; de Zayas, "Opinion on the promotion," 2016: 2; de Zayas, "International Day of Peace," 2014: 1). همبستگی بین‌المللی بیان وحدت ملت‌ها برای دستیابی به نظم عادلانه و صلح‌آمیز است که در آن صلح شرط ظهور و استمرار نظم دموکراتیک، و نظم دموکراتیک شرط پایداری صلح محسوب می‌شود؛ این رابطه متقابل، پایه تضمین امنیت انسانی و رابطه پایدار میان صلح و نظم بین‌المللی به شمار می‌رود (Okafor, 2023, Preamble, para 5; Article 1(1), 1(3)(a), 2(1-2), 3(2); de Zayas, "Nuclear disarmament," 2014: 1).

عدالت انتقالی در سطح داخلی از طریق شکستن چرخه بی‌کیفرمانی، بررسی کاستی‌های نهادی و پیشگیری از تکرار جنایات، به نهادینه‌سازی صلح پایدار کمک می‌کند (Salvioli, "Joint study... (A/HRC/37/65), paras 11, 15, 24, 84, 86; Salvioli, "International legal standards... (A/HRC/54/24), paras 60, 79, 86." 2023). در حوزه بین‌المللی، عدالت کیفری با

تعیین مسئولیت فردی، برچیدن نهادهای جنایتکار و ایجاد بازدارندگی، نقش مشابهی ایفا می‌نماید و بدون آن، صلح اغلب کوتاه مدت باقی می‌ماند. دموکراتیزه شدن نیز به عنوان ابزاری مؤثر برای پیشگیری از درگیری‌های داخلی عمل می‌کند و بر اساس نظریه صلح دموکراتیک (که تأکید دارد دموکراسی‌ها با یکدیگر جنگ نمی‌کنند) به تقویت احساس تعلق شهروندان و صلح میان کشورها می‌انجامد (Scharf & Williams, 2003: 169-177, 187-190; Fox & Roth, 2001: 330, 333). با این حال، معماری صلح بین‌المللی توسط سازمان ملل متحد و سازمان‌های منطقه‌ای گاهی به دلیل اهداف متضاد به ضد صلح تبدیل شده و تلاش‌های صلح‌سازی را به بن‌بست می‌کشاند؛ پژوهش‌های مرتبط با صلح دموکراتیک نیز در صورت منجر شدن به مداخله‌گری اجباری جهت برپایی دموکراسی، ممکن است به قطبی‌سازی و در نتیجه آن تنش‌زایی کمک کنند تا صلح پایدار (Pogodda et al, 2023: 4-8, 43-44; Geis & Wagner, 2008: 25-28). دلاهانتی و یو معتقد هستند منشور سازمان ملل بیشتر بر حفظ وضعیت موجود تمرکز دارد تا دستیابی به عدالت، که این رویکرد می‌تواند پایداری صلح را با چالش‌های جدی روبه‌رو کند (Delahunty & Yoo, 2012: 1, 3, 46). لذا بر آنیم که «صلح تنها مسئله‌ای مرتبط با امنیت ملی و حوزه انحصاری شورای امنیت سازمان ملل نیست، بلکه اساساً یک حق انسانی با ابعاد فردی و جمعی است که به همه ما مربوط می‌شود و باید در دستور کار مجمع عمومی، شورای حقوق بشر، و هر سازمان بین‌دولتی و غیر دولتی قرار گیرد» (de Zayas, "Women & sustainable peace," 2017: 1).

همکاری میان شورای امنیت سازمان ملل متحد و سازمان‌های منطقه‌ای از طریق تقسیم کار مؤثر و اقدامات جمعی در چارچوب منشور، با ایجاد تعادل میان اهداف اصلی و ثانویه، به تقویت و پایداری صلح کمک می‌کند (Udeariry, 2011: 9-11; Velásquez-Ruiz, 2011: 33-34, 45-46, 50). سازمان‌های منطقه‌ای همچنین با اعمال فشار بر رژیم‌های اقتدارگرا، ارائه تضمین‌های امنیتی و افزایش هزینه‌های رفتارهای ضد دموکراتیک، گذار به دموکراسی را تسهیل نموده و احتمال موفقیت آن را تا حد قابل توجهی افزایش می‌دهند (Pevehouse, 2005: 2-3, 12-13). دادگاه‌های کیفری بین‌المللی از طریق تقویت حاکمیت قانون و پایان دادن به مصونیت مرتکبان جنایات، به نهادینه‌سازی صلح پایدار یاری می‌رسانند. نمونه عملی این رویکرد در کلمبیا مشاهده شد، جایی که سازمان‌های بین‌المللی با نظارت بر فرایند، ترویج هنجارهای دموکراتیک و تقویت اعتماد میان طرفین، توافق صلح را تسهیل کردند. این مکانیسم‌های چند لایه (از

همکاری امنیتی تا حمایت قضایی و منطقه‌ای) نشان‌دهنده رویکردی جامع برای پیشگیری از درگیری‌ها و تحکیم صلح بلند مدت هستند (Paul, 2009: 3, 6, 12-13; Rincón et al, 2019: 2-9, 13-20, 21-29).

ترویج دموکراسی به‌عنوان مؤثرترین راهکار برای دستیابی به صلح جهانی پایدار شناخته می‌شود، زیرا دموکراسی‌ها روابط صلح‌آمیز بلند مدت برقرار می‌کنند و نهادهای فراگیر و دموکراتیک را تقویت می‌نمایند، در حالی که نظم اقتدارگرا صلح را اغلب به آتش‌بس موقت محدود می‌کند. نظم لیبرال بر پایه حقوق بشر و همکاری بین‌المللی استوار است و عدالت غیر تلافی‌جویانه (نظیر غرامت، حقیقت‌یابی و مکانیسم‌های آشتی‌جویانه) در جوامع دموکراتیک به طولانی‌تر شدن دوره‌های صلح کمک شایانی می‌کند (Delahunty & Yoo, 2010: 2-3, 11, 25; Richmond, 2024: 2-3, 5, 8; Gates et al, 2007,)

abstract: 15-16). مشارکت فعال جوانان در امور عمومی، عنصری کلیدی برای تحکیم این نهادها به شمار می‌رود و قطعنامه ۲۲۵۰ شورای امنیت (۲۰۱۵) با به رسمیت شناختن نقش تاریخی جوانان در صلح‌سازی، آنها را به‌عنوان بازیگران اصلی در برنامه‌های صلح و امنیت قرار داد؛ تقویت این مشارکت از طریق توانمندسازی نسل جوان برای رهبری و حل چالش‌ها، جوامع صلح‌آمیزتر می‌سازد (A/HRC/34/46,)

2017, paras 6-7, 10, 12, 14-16, 22, 49-50). همچنین، گفتگوی میان ادیان و فرهنگ‌ها با تقویت همکاری بین‌المللی، پایداری صلح را در چارچوب نظم دموکراتیک تسهیل می‌نماید (UNGA, 2023,)

A/RES/78/196, preamble). این رویکردهای چند بعدی، از ترویج دموکراسی و عدالت تا مشارکت جوانان و گفتگوی فرهنگی، پایه‌ای مستحکم برای صلح پایدار فراهم می‌آورند.

فعالیت‌های سازمان ملل در پیشگیری از درگیری‌ها، صلح‌سازی یا برقراری صلح (تلاش‌های دیپلماتیک برای پایان مخاصمات) و ساخت یا تحکیم صلح (بازسازی پایدار نهادها و جامعه) به طور متقابل یکدیگر را تقویت می‌کنند و اغلب به صورت هم‌زمان و یکپارچه اجرا می‌شوند. این هم‌افزایی موفقیت یکی را به دیگری وابسته می‌کند. برای نمونه، در مأموریت «UNTAC» کامبوج (۱۹۹۲-۱۹۹۳) ترکیب نظارت بر آتش‌بس، برگزاری انتخابات و پیشگیری از تنش‌های قومی به انتقال موفق به دموکراسی منجر شد؛ همچنین در «MINUSMA» مالی، ادغام حفاظت غیر نظامیان، حمایت از فرایند سیاسی و بازسازی نهادها نشان‌دهنده همین تأثیر متقابل برای ایجاد صلح پایدار است؛ لذا فعالیت‌های سازمان ملل در پیشگیری، صلح‌سازی و ساخت صلح، تأثیر متقابل را نشان می‌دهند (Agrawal, 2011: 1, 9).

حقوق بشر به‌عنوان هسته مرکزی نظم حقوقی عادلانه عمل می‌کند و نهادهای بین‌المللی مسئولیت عملیاتی کردن محتوای آن را بر عهده دارند، در حالی که پارادایم‌های مختلف صلح‌سازی همگی بر کاهش هرج و مرج و تعدیل قدرت از طریق برابری تمرکز دارند؛ صلح نیز وضعیت طبیعی بشریت محسوب می‌شود که جریان اصلی زندگی را بدون منازعه پیش می‌برد (Buchanan, 2004: 118-121; Carey & Mitchell, 2021: 324-326, 328; Boulding, 1978: 88, 90). نظم بین‌المللی مبتنی بر قانون‌گرایی و دموکراسی، سیاست‌های فرقه‌گرایانه و تنش‌زا را مهار می‌نماید و ضرورت دستیابی به دموکراسی جهانی برای پایداری صلح را برجسته می‌کند. صلح پایدار نیازمند تحول هم‌زمان در ساختارها و فرهنگ جامعه است و بدون حذف خشونت‌های ساختاری و فرهنگی محقق نمی‌شود (Held, 1995: ix-xii, 23, 137-138, 198, 227-229; Galtung, 1996: 9-10, 32, 200, 223-224, 226, 265-266, 271-272). تأثیر متقابل صلح و نظم بین‌المللی دو سویه و جدایی‌ناپذیر است؛ صلح شرط لازم برای ظهور نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه به شمار می‌رود، همچنان که این نظم از طریق ابزارهایی نظیر چند جانبه‌گرایی و همبستگی بین‌المللی، صلح را نهادینه و پایدار می‌سازد. بدون تقویت این چرخه مثبت، تلاش‌های صلح‌سازی ناکام می‌مانند، اما تمرکز بر آن آینده‌ای صلح‌آمیز و عادلانه را برای بشریت ممکن می‌سازد (de Zayas, 2013, paras 6, 14; Okafor, 2023, Article 1(1); Sewanyana, "Promotion of a democratic," 2023, paras 42-43; de Zayas, "The individual dimension," 2012: 14-15).

مبحث سوم: نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه شرط پایداری صلح

در این مبحث، به این پرسش بنیادین پرداخته می‌شود که آیا نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه به صلح پایدار کمک می‌کند یا خیر؟ با بررسی چالش‌ها و موانع پیش روی پایداری صلح، نشان داده خواهد شد که چنین نظامی در غیاب صلح، ذاتاً ناپایدار، فاقد مشروعیت دموکراتیک و عاری از عدالت است. این کاوش شامل کاستی‌های ساختاری نهادهای بین‌المللی، نابرابری‌های اقتصادی جهانی، لیبرالیزاسیون شتاب‌زده، بی‌کیفرمانی و فرهنگ خشونت غالب، تعارض میان عدالت و سازش‌های کوتاه مدت، و محدودیت‌های نظریه صلح دموکراتیک می‌شود. در نهایت، تأکید خواهد گردید که پایداری صلح شرط ضروری تحولات ساختاری، فرهنگی و هنجاری برای دستیابی به نظامی واقعاً دموکراتیک و عادلانه است. نظم بین‌المللی کنونی از کاستی‌های سیستماتیک عمیق رنج می‌برد و نه دموکراتیک است و نه صلح‌آمیز؛ تمرکز قدرت در شورای امنیت بدون مشورت واقعی به حقوق هژمونیک و فقدان مشروعیت منجر شده، در حالی که عدم هماهنگی میان سازمان‌های منطقه‌ای و سازمان ملل متحد تلاش‌های صلح‌سازی را پراکنده و شکننده می‌سازد (de Zayas, "Promotion of a democratic," 2013, paras 60-62; Velásquez-). Ruiz, 2011: 37-42, 46-50; Udeariry, 2011: 9, 12-13. سازش بدون عدالت و مبتنی بر روش‌های غیر دموکراتیک، همان‌طور که تجربه سودان نشان داد، به صلح مبنی بر بی‌عدالتی می‌انجامد که پایدار نبوده و جنایات را تکرار می‌کند. همچنین، لیبرالیزاسیون شتاب‌زده در کشورهای جنگ‌زده تنش‌ها را تشدید کرده و صلح را تضعیف می‌نماید، در حالی که نهادسازی پیش از چنین فرآیندهایی ضروری است (Scharf (179-211) Part II, Part III (5-7, 46, Paris, 2004: 183, 187-190; Williams, 2003: 183, 187-190; Paris, 2004: 5-7, 46, Part II, Part III (179-211)). عدم بی‌طرفی در نظم موجود پذیرش اجتماعی را کاهش می‌دهد (حاجی‌پور و عسکری، ۱۴۰۳: ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۵-۲۹) و موانع اصلی صلح پایدار را فرهنگ خشونت غالب، مسابقه تسلیحاتی و فشار لابی‌های نظامی تشکیل می‌دهند. برای خروج از این چرخه، تغییر ذهنیت جمعی، کاهش تنش‌ها و اولویت‌دهی به عدالت بر سازش‌های کوتاه‌مدت ضروری است تا صلح واقعی و پایدار نهادینه شود (de Zayas, "High level (debate," 2013: 4; de Zayas, "Nuclear disarmament," 2014: 1-2).

نظریه صلح دموکراتیک با یافته دوگانه‌ای همراه است که نشان می‌دهد دموکراسی‌ها با یکدیگر جنگ نمی‌کنند، اما در روابط با رژیم‌های غیر دموکراتیک تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود؛ هنجارهای لیبرال گاهی مداخله علیه اقتدارگرایان را تحریک کرده و تمایز دموکراتیک خطر قطبی‌سازی ایدئولوژیک و

مداخله‌گری لیبرال را افزایش می‌دهد (Mello, 2014: 1, 3-4). دموکراتیزه کردن در شرایط مناسب، مانند فقدان سنت فرهنگی متناسب یا ادامه خشونت داخلی (مثل تجربه برخی کشورهای پس از بهار عربی) به فلج حکومتی منجر می‌شود. همچنین سیاسی شدن هنجارهای دموکراتیک به ابزار هژمونیک، مقاومت جهانی ایجاد کرده و پایداری آن را تهدید می‌نماید (Fox & Roth, 2001: 329, 333, 337-338, 342-347). سازمان‌های منطقه‌ای تنها زمانی دموکراتیزاسیون را تسهیل می‌کنند که اکثریت اعضای آنها دموکراتیک باشند؛ در غیر این صورت، ملاحظات ژئوپلیتیک مانع اجرای شرایط می‌شود، همان‌طور که در مورد ترکیه در ناتو مشاهده شد (Pevehouse, 2005: 3, 13-14). معماری صلح بین‌المللی نیز به دلیل تناقضات درونی، نفوذ نئولیبرالیسم و همکاری با نخبگان اقتدارگرا، خود به ضد صلح تبدیل شده و چند قطبی شدن جهان را تشدید می‌کند؛ پژوهش‌های مرتبط با صلح دموکراتیک به طور غیر مستقیم به توجیه جنگ‌های مداخله‌جویانه کمک کرده‌اند. این چالش‌ها نشان‌دهنده نیاز به رویکردی محتاطانه و زمینه‌محور در ترویج دموکراسی برای دستیابی به صلح پایدار است (Pogodda et al, 2023: 4-8, 13-17, 26-30, 32-36, 37-41, 43-44, 51, 58-59, 66-67; Geis & Wagner, 2008: 2, 6, 11-13, 15-23, 25-29). پیشگیری از جنایات فجیع با موانع جدی مواجه است که مهم‌ترین آنها شامل ضعف اراده سیاسی، سرمایه‌گذاری ناکافی در مکانیسم‌های پیشگیرانه و مداخله دیرنگام می‌شود. تضعیف استقلال قضایی، تمرکز بیش از حد قدرت در قوه اجرایی و فرهنگ بی‌کیفرمانی در نهادهای امنیتی، چرخه خشونت را تداوم می‌بخشد، در حالی که وجود جامعه مدنی قوی و رسانه‌های مستقل به عنوان عوامل بازدارنده عمل کرده و نبود آنها شاخص معتبر افزایش خطر جنایات به شمار می‌رود (Salvioli, "Joint study... (A/HRC/37/65)، 2018, paras 16, 20(b), 37-38, 42, 58, 88). از سوی دیگر، قدرت سیاسی فاقد رضایت بنیادین مردم ناپایدار است و حفظ آن هزینه‌های هنگفت دفاعی تحمیل می‌کند؛ حتی دموکراسی‌های غربی نیز در تاریخ معاصر خشونت خارجی قابل توجهی تولید کرده‌اند. بنابراین، دستیابی به نظم واقعی و پایدار نیازمند حذف هم‌زمان مثلث خشونت (مستقیم، ساختاری و فرهنگی) است تا چرخه‌های بی‌ثباتی و جنایت‌آمیز شکسته شود (Boulding, 1978: 70, 88-90; Galtung, 1996: 4-7, 32, 49-57, 196, 200, 208, 223-225, 227-228, 230-234, 238-239, 265-266, 268-272, 273-274).

تحقق صلح پایدار و نظم بین‌المللی عادلانه به شدت به اصلاح ساختارهای اقتصادی جهانی وابسته است. اصلاح نهادهای مالی بین‌المللی برای افزایش مشارکت واقعی کشورهای در حال توسعه ضروری است، زیرا جریان‌های مالی غیر قانونی و فساد گسترده، ریشه‌های بی‌ثباتی را تقویت می‌کنند (UNGA, 2023, A/RES/78/196, preamble). کمک‌های توسعه رسمی کنونی ناکافی بوده و عدم تعهد جدی به اهداف مالی تعیین شده، شکاف میان کشورها را عمیق‌تر کرده، پیشرفت آموزشی را مختل نموده و نابرابری‌ها را تشدید می‌کند؛ بدون منابع کافی برای آموزش باکیفیت و کاهش فقر، این نابرابری‌ها به موانع اصلی صلح پایدار تبدیل می‌شوند (UNCHR, 2003, E/CN.4/RES/2005/57, preamble; UNCHR, 2005, E/CN.4/RES/2003/63, para 10). ایجاد نظم اقتصادی جدید مبتنی بر برابری واقعی و وابستگی متقابل، برای جبران بی‌عدالتی‌های تاریخی و ساختاری حیاتی است؛ در غیر این صورت، چالش‌های اقتصادی نه تنها صلح را تهدید می‌کنند، بلکه کل نظم بین‌المللی را ناپایدار می‌سازند (UNGA, 2023, A/RES/78/196, para 13; UNHRC, 2022, A/HRC/RES/51/11, para 10). غلبه بر این چالش‌های جهانی نیازمند همبستگی واقعی بین‌المللی است؛ بدون چنین همبستگی‌ای، تحقق حقوق بشر، توسعه پایدار و حتی وجود نظامی پایدار عملاً ناممکن خواهد شد (Okafor, 2023, Preamble, para 49; Article 1, 2(2), 3, 4).

پایداری صلح بلندمدت اغلب در برابر تعارض میان پیگیری عدالت کیفری و فشارهای سیاسی کوتاه مدت برای دستیابی فوری به صلح تهدید می‌شود، زیرا اولویت دادن به صلح فوری بدون حسابرسی از جنایات، می‌تواند بی‌کیفرمانی را تشویق کرده و چرخه خشونت را تکرار کند. در مقابل، عدالت کیفری واقعی نیازمند دادگاه‌های مستقل و مکانیسم‌های قضایی اصلاح شده است تا مسئولیت فردی مرتکبان را تعیین کند، اعتماد عمومی را بازسازی نماید و از تکرار جنایات جلوگیری کند؛ بدون چنین اصلاحاتی نظم بین‌المللی عادلانه‌ای شکل نمی‌گیرد و آنچه از صلح باقی مانده، شکننده خواهد بود (Paul, 2009: 4, 7, 11-1, 9). عدالت غیر تلافی‌جویانه و ترمیمی (مانند کمیسیون‌های حقیقت‌یاب و برنامه‌های آشتی ملی) در جوامع دموکراتیک دوره‌های صلح را به طور قابل توجهی طولانی‌تر می‌کند، در حالی که عفوهای گسترده و بدون شرط اغلب به بی‌ثباتی دامن می‌زنند؛ تجربه سودان جنوبی و شمالی نشان می‌دهد که سرکوب سیستماتیک همراه با عفوهای سیاسی گذشته، اعتماد میان طرفین را از بین برده و صلح را ناپایدار کرده، در حالی که رویکردهای ترمیمی می‌توانستند ریشه‌های تنش را درمان کنند (Gates et al, 2007: 1, 15-18).

(Johnson, 2022: 187, 193-198, 207, 215, 238-240). تحریم‌های یک جانبه نیز، به علت ماهیت قهری خود باید با رعایت اصول بی‌طرفی اعمال شوند (چرا که هدف تحریم‌ها ذیل ماده ۴۱ منشور ملل متحد مجازات یا انتقام نیست) تا به جای کمک به صلح، احساس تحقیر و مقاومت ایجاد نکرده و فرایندهای آشتی را مختل نکنند (Agrawal, 2011: 9-10). مصونیت از مجازات مانع اصلی پیشگیری از جنایات است و عملیاتی کردن حق صلح را ضروری می‌سازد؛ رقابت بر سر منابع کمیاب و نابرابری‌های اقتصادی به بی‌ثباتی دامن می‌زنند، بنابراین هدایت منابع عظیم نظامی به سوی اهداف توسعه پایدار (مانند آموزش، بهداشت و کاهش فقر) گامی کلیدی برای کاهش ریشه‌ای تنش‌ها و تحکیم صلح واقعی و عادلانه به شمار می‌رود (de Zayas, "Comments on the right," 2015: 1; de Zayas, "Intervention on the right," 2016: 2; de Zayas, "International Day of Peace," 2014: 2).

پایداری صلح و دستیابی به نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه با موانع متعدد ساختاری، حقوقی و عملی مواجه است. ابهام در حقوق همبستگی و عدم عملیاتی شدن حق بر صلح و توسعه به‌عنوان موانع اصلی، فرایندهای صلح‌سازی را مختل می‌کنند (Minnerop et al, 2019: 9, 13). درگیری‌های مسلحانه مداوم، دشواری اعمال حقوق بشردوستانه در جنگ‌های داخلی و پیشرفت‌های فناوری نظامی، پایداری صلح را تهدید می‌نمایند. پارادایم‌های پیچیده صلح‌سازی نیازمند تعدیل قدرت از طریق برابری واقعی هستند و دموکراتیزه کردن جوامع شایسته تنها زمانی مؤثر است که بدون فشار اجباری انجام شود، چرا که هدف نمی‌تواند وسیله را توجیه کند (Kholbazarov, 2024: 2-4; Carey & Mitchell, 2021: 324-326, 328, 333, 340; Riker, 2008: 2, 4, 15, 27-29). هنجارهای دموکراتیک صلح میان دموکراسی‌ها را تقویت می‌کنند، اما این اثر مشروط به ثبات داخلی رژیم‌های دموکراتیک است، زیرا دموکراسی معتبرترین مکانیسم حفاظت از حقوق بشر به شمار می‌رود و بدون رعایت حداقل‌های دموکراتیک، شناسایی بین‌المللی دولت‌ها فاقد مشروعیت کامل خواهد بود (Russett, 1993: 119, 123, 134, 138; Buchanan, 2004: 118-120, 142-146, 186-189). چالش‌های بررسی شده (از نابرابری اقتصادی و بی‌کیفرمانی تا لیبرالیزاسیون شتاب‌زده و ضعف نهادهای بین‌المللی) نشان می‌دهند که نظم کنونی بدون صلح پایدار نه ممکن است، نه دموکراتیک و نه عادلانه؛ بلکه ذاتاً ناپایدار و مولد درگیری باقی می‌ماند. بنابراین، پایداری واقعی صلح نیازمند تحول هم‌زمان ساختاری، فرهنگی و هنجاری است که عدالت، مشارکت برابر و اولویت‌دهی به برابری را در مرکز قرار دهد (Pogodda et al, 2023: 7-8; Paris, 2004: 151; de

Zayas, "Promotion of a democratic," 2013, paras 60–62; Sewanyana, "Promotion of a (democratic," 2023, paras 70-71; Galtung, 1996: 265-266

نتیجه

همان طور که در مبحث اول به اشاره آمد، صلح نه تنها نبود جنگ، بلکه فرایندی پویا و مثبت مبتنی بر احترام به حقوق بشر، عدالت اجتماعی و توسعه پایدار است که عوامل نقض کننده آن مانند اعمال فرا سرزمینی قوانین ملی، تلاش برای سرنگونی دولت‌های مشروع، بحران‌های اقتصادی جهانی، نژادپرستی، بی‌کیفرمانی و خشونت ساختاری، مانع شکل‌گیری هر گونه نظم پایدار می‌شوند. این عوامل، که اغلب ریشه در ساختارهای سلطه‌گرا و نابرابری‌های شمال-جنوب دارند، نشان می‌دهند که صلح شرط پیدایش چنین نظامی است. در مبحث دوم، تأثیر متقابل میان صلح و نظم برجسته گردید، جایی که سازمان ملل متحد از طریق ترویج فرهنگ صلح، عدالت انتقالی، مشارکت جوانان و گفتگوی میان‌فرهنگی، صلح را نهادینه می‌سازد و در مقابل، نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه با ابزارهایی مانند چند جانبه‌گرایی و همبستگی بین‌المللی، پایداری صلح را تضمین می‌کند. سرانجام، در مبحث سوم اثبات شد که بدون صلح، نظم بین‌المللی ذاتاً ناپایدار است، زیرا چالش‌هایی مانند کاستی‌های نهادهای بین‌المللی، لیبرالیزاسیون شتاب‌زده، نابرابری اقتصادی و محدودیت‌های نظریه صلح دموکراتیک، عدالت و دموکراسی را تضعیف می‌کنند. این یافته‌ها به سؤال اصلی پژوهش پاسخ می‌دهند که نظم بدون صلح نمی‌تواند دموکراتیک یا عادلانه باشد، زیرا ناپایداری ساختاری آن را به چرخه‌ای از تنش و نقض حقوق بشر تبدیل می‌کند.

این نتایج با اهداف اولیه پژوهش همخوانی کامل دارند. هدف اصلی، تبیین اهمیت صلح به عنوان شرط بنیادین برای پیدایش و پایداری نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه بود، که یافته‌ها آن را تأیید می‌کنند. سؤال فرعی اول در مورد جایگاه صلح، با تأکید بر بعد منفی آن و عوامل نقض کننده، پاسخ داده شد و نشان داد که صلح پیش شرط بهره‌مندی از حقوق بشری است که نظم بین‌المللی به دنبال تحقق آن است. سؤال دوم در خصوص تأثیر متقابل، رابطه دو سویه را برجسته ساخت و فرضیه تقویت متقابل صلح و نظم را تأیید کرد. سؤال اصلی نیز با بررسی ناپایداری نظم بدون صلح، فرضیه پژوهش را مبنی بر اینکه تلاش‌های جهانی برای عدالت بدون صلح ناکام می‌مانند، اثبات نمود.

اهمیت یافته‌ها در زمینه‌های نظری، عملی و سیاسی برجسته است. از منظر نظری، این پژوهش بر جنبه حقوق بشری صلح تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که نظم بین‌المللی بدون پایه صلح‌آمیز، مشروعیت خود را از دست می‌دهد، که این امر با رویکردهای حقوقی مانند دموکراتیک‌سازی حقوق بین‌الملل همخوانی دارد

(حاجی پور و عسکری، ۱۴۰۳: ۲۹). در حوزه عملی، یافته‌ها بر تأثیر بی‌کیفرمانی بر چرخه خشونت تمرکز دارند و پیشنهاد می‌کنند که عدالت کیفری بین‌المللی می‌تواند صلح پایدار را تقویت کند، همان‌طور که در بررسی جنایات جمعی مشاهده شد. از دیدگاه سیاسی، نتایج بر ضرورت مقابله با نابرابری‌های جهانی تأکید می‌کنند و نشان می‌دهند که چالش‌هایی مانند تحریم‌های یک‌جانبه و بحران‌های فرا ملی، سیاست‌گذاری‌های ملی و بین‌المللی را مختل می‌کنند؛ این امر می‌تواند به اصلاحات تنظیم مقررات بین‌المللی در سازمان ملل متحد منجر شود، مانند تقویت نقش مجمع عمومی در ترویج فرهنگ صلح، و بهبود وضعیت حقوق بشر در سطوح ملی (از طریق پیشگیری از خشونت ساختاری) و بین‌المللی (با تأکید بر همبستگی). در نهایت، این یافته‌ها بر سیاست‌های جهانی تأثیرگذار هستند و می‌توانند به جلوگیری از درگیری‌های مسلحانه کمک کنند، همان‌طور که در الگوی صلح دموکراتیک راولز دیده می‌شود (براتعلی پور، ۱۳۹۳: ۲۴۲-۲۴۳).

با وجود این اهمیت، پژوهش محدودیت‌هایی دارد. روش کتابخانه‌ای و توصیفی-تحلیلی، که بر اسناد بین‌المللی و گزارش‌های کارشناسان استوار است، دسترسی به داده‌های میدانی مستقیم (مانند مطالعات موردی در کشورهای درگیر جنگ) را محدود می‌کند، که این امر ممکن است جنبه‌های عملی برخی چالش‌ها را کمتر پوشش دهد. همچنین، به علت محدودیت حجم مقاله، به اندازه‌ای که شایسته بود به حوزه نظری در مورد صلح پایدار و صلح دموکراتیک پرداخته نشد و تمرکز بیشتر بر جنبه‌های عملی و حقوقی قرار گرفت. علاوه بر این، تمرکز بر منابع انگلیسی زبان و سازمان ملل متحد ممکن است دیدگاه‌های کشورهای در حال توسعه را کمتر بازتاب دهد، هرچند تلاش شد با ارجاع به نابرابری‌های شمال-جنوب، این محدودیت جبران شود. محدودیت دیگر، جامعه آماری است که بیشتر بر اسناد حقوقی تمرکز دارد و کمتر به جنبه‌های اقتصادی عمیق پرداخته، که این امر به دلیل محدودیت منابع قابل دسترسی بوده است. این محدودیت‌ها شفافیت علمی را حفظ می‌کنند و نشان‌دهنده نیاز به تحقیقات گسترده‌تر هستند.

بر اساس یافته‌ها، پیشنهادهای عملی و پژوهشی زیر ارائه می‌شود. در حوزه عملی، دولت‌ها باید قوانین ملی را برای مقابله با بی‌کیفرمانی اصلاح کنند، مانند ایجاد مکانیسم‌های عدالت انتقالی مستقل و حتی شناسایی سازکارهای بین‌المللی به‌عنوان آیین‌های بی‌طرف. همچنین، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی عمومی برای ترویج فرهنگ صلح در مدارس و رسانه‌ها اجرا شود تا خشونت فرهنگی کاهش یابد (اسلامی، ۱۴۰۱: ۳۳۲-۳۳۶). از منظر سیاسی، کشورهای عضو شورای حقوق بشر باید مطالعات تکمیلی در مورد تأثیر

تحریم‌های یک جانبه بر حقوق بشر انجام دهند و همبستگی بین‌المللی را از طریق صندوق‌های حمایتی برای کشورهای آسیب دیده تقویت کنند. برای تحقیقات آینده، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مقایسه‌ای بر روی موارد موفق صلح پایدار (مانند کلمبیا) و شکست خورده (مانند سودان) انجام شود تا نقش نظم دموکراتیک دقیق‌تر بررسی گردد. علاوه بر این، مطالعات میان رشته‌ای با تمرکز بر اقتصاد سیاسی صلح می‌تواند کاستی‌های ساختاری را عمیق‌تر واکاوی کند.

در نهایت، این پژوهش نشان داد که صلح نه تنها آرمانی اخلاقی، بلکه بنیان هنجاری ضروری برای نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه است و بدون آن، هر تلاشی برای عدالت جهانی ناپایدار باقی می‌ماند؛ اهمیت این امر در حوزه حقوق بشر برجسته است، زیرا صلح پیش شرط بهره‌مندی از همه حقوق بنیادین به شمار می‌رود و تحولات ساختاری برای دستیابی به آن ضروری است. از طرفی دیگر نظم بین‌المللی دموکراتیک و عادلانه خود منجر به پایداری صلح می‌شود؛ لذا این دو به هم وابسته و در هم پیوسته‌اند و متقابلاً تقویت کننده یکدیگر هستند.

فهرست منابع

منابع فارسی

- اسلامی، ر. (۱۴۰۱). آیا حقوق بشر؟ راهنمای هنجاری حقوق مدنی سیاسی، ج. ۳، تهران: انتشارات مجد.
- براتعلی‌پور، م. (۱۳۹۳). صلح دموکراتیک و چندگونگی فرهنگی مردمان. فصلنامه تحقیقات سیاسی بین‌المللی، ۲۱، ۲۴۵-۲۱۹.
- براتعلی‌پور، م. (۱۳۹۴). صلح پایدار و عدالت سیاسی جهانی. فصلنامه علمی پژوهشی سیاست جهانی، ۴(۱)، ۶۳-۳۹.
- پورسعید، ر.؛ یگانه‌زاد، م. (۱۳۹۷). صلح پایدار، مبتنی بر آموزه‌های حقوق بشری و دموکراتیک راولز با رویکرد هرمنوتیکی. فصلنامه حقوق پزشکی، ویژه‌نامه حقوق بشر و حقوق شهروندی، ۱۲، ۱۳۴-۱۲۱.
- حاجیپور، ز.؛ عسکری، پ. (۱۴۰۳). ضرورت دموکراتیک‌سازی نظم حقوقی بین‌المللی. مجله حقوقی بین‌المللی، ۴۱(۷۶)، ۹-۳۴.

منابع غیر فارسی

- "Declaration and Programme of Action on a Culture of Peace" (United Nations General Assembly, 13 September 1999) A/RES/53/243. <https://docs.un.org/en/a/res/53/243>
- "Declaration on the Right of Peoples to Peace" (United Nations General Assembly, 12 December 1984) A/RES/39/11. https://digitallibrary.un.org/record/74608?ln=zh_CN&v=pdf
- "Declaration on the Right to Peace" (United Nations General Assembly, 19 December 2016) A/RES/71/189. <https://docs.un.org/en/a/res/71/189>
- "First session of the Forum on Human Rights, Democracy and the Rule of Law: Report of the Co-Chairs" (21 March 2017) A/HRC/34/46. <https://undocs.org/A/HRC/34/46>

- "International Day of Peace" (United Nations General Assembly, 7 September 2001) A/RES/55/282. <https://docs.un.org/en/A/RES/55/282>
- "Peacebuilding and sustaining peace" (United Nations Security Council, 26 April 2018) S/RES/2413 (2018). [https://docs.un.org/en/s/res/2413\(2018\)](https://docs.un.org/en/s/res/2413(2018))
- "Promotion of a democratic and equitable international order" (United Nations General Assembly, 19 December 2023) A/RES/78/196. <https://undocs.org/A/RES/78/196>
- "Promotion of a democratic and equitable international order" (United Nations Human Rights Council, 28 September 2011) A/HRC/RES/18/6. <https://undocs.org/A/HRC/RES/18/6>
- "Promotion of a democratic and equitable international order" (United Nations Human Rights Council, 6 October 2022) A/HRC/RES/51/11. <https://undocs.org/A/HRC/RES/51/11>
- "Promotion of a democratic and equitable international order" (United Nations Commission on Human Rights, 24 April 2003) E/CN.4/RES/2003/63. https://ap.ohchr.org/documents/E/CHR/resolutions/E-CN_4-RES-2003-63.doc
- "Promotion of a democratic and equitable international order" (United Nations Commission on Human Rights, 25 April 2005) E/CN.4/RES/2005/57. <https://undocs.org/E/CN.4/RES/2005/57>
- "Protection of civilians in armed conflict" (United Nations Security Council, 6 June 2018) S/RES/2419 (2018). [https://docs.un.org/en/s/res/2419\(2018\)](https://docs.un.org/en/s/res/2419(2018))
- "Women and peace and security" (United Nations Security Council, 31 October 2000) S/RES/1325 (2000). [https://docs.un.org/en/s/res/1325\(2000\)](https://docs.un.org/en/s/res/1325(2000))
- Agrawal, Abhishek (2011), «Role of UN in Maintenance of International Peace & Security», Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1948054> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1948054>
- Boulding, Kenneth Ewart (1978); Stable peace, Austin: University of Texas Press.
- Buchanan, Allen (2004); Justice, Legitimacy, and Self-determination Moral Foundations for International Law, New York: Oxford University Press.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "A new functional human rights paradigm." Statement, United Nations Human Rights Council, 2016. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "Comments on the right to peace." Statement, Informal Consultation on the Right to Peace, 2015. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "High level debate on the human right to peace: A unique opportunity for prevention of human rights violations." United Nations, 2013. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "Interim report of the Independent Expert on the promotion of a democratic and equitable international order." A/69/272, United Nations General Assembly, 2014. <https://undocs.org/A/69/272>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "International Day of Peace: Peace is a human right with individual and collective dimensions." Statement, United Nations Human Rights Council, 2016. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "Intervention on the right to peace." Conference session, United Nations Intergovernmental Working Group on the Right to Peace, Geneva, Switzerland, 2014.

<https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.

- de Zayas, Alfred-Maurice. "Nuclear disarmament and the right to peace." Statement, Vienna Conference on the Humanitarian Impact of Nuclear Weapons, Vienna, Austria, 2014. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "Opinion on the promotion of a democratic and equitable international order." Statement, International Day for the Total Elimination of Nuclear Weapons, Palais des Nations, Geneva, Switzerland, 2014. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "Promotion of a democratic and equitable international order." Report No. A/68/284, United Nations General Assembly, 2013. <https://undocs.org/A/68/284>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "The individual dimension of the right to peace." Conference presentation, CAUX-Montreux, Montreux, Switzerland, 2012. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.
- de Zayas, Alfred-Maurice. "Women & sustainable peace: The human right to peace." Panel presentation, UN Commission on the Status of Women 61, United Nations, 2017. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-international-order/mr-alfred-maurice-de-zayas-former-independent-expert-2012-2018>.
- Delahunty, Robert J. and Yoo, John (2010), «Kant, Habermas and Democratic Peace», Chicago Journal of International Law, U of St. Thomas Legal Studies Research Paper No. 10-01, UC Berkeley Public Law Research Paper No. 1544063, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1544063>
- Fox, Geogory H. and Roth, Brad R. (2001), «Democracy and international law», Review of International Studies, volume 27, issue 3, <https://doi.org/10.4337/9781788114752>
- Galtung, Joran (1996); Peace by Peaceful Means Peace and Conflict, Development and Civilization, Oslo: International Peace Research Institute.
- Gates, Scott and Binningsbo, Helga Malmin and Lie, Tove Grete (2007), «Post-Conflict Justice and Sustainable Peace», World Bank Policy Research, Working Paper No. 4191, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=979663>
- Geis, Anna and Wagner, Wolfgang M. (2008), «From Democratic Peace to Democratic Distinctiveness: A Critique of Democratic Exceptionalism in Peace and Conflict Studies», CLPE Research Paper, 39/2008, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1313700> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1313700>
- Held, David (1995); Democracy and the Global Order from the Modern State to Cosmopolitan Governance, Cambridge: Polity Press.
- Henry F. Carey & Stacey M. Mitchell (2021); Peacebuilding Paradigms: the Impact of Theoretical Diversity on Implementing Sustainable Peace, Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson, Darin (2022), «Revolution, Peace & Justice in Sudan», University of Pennsylvania Journal of International Law, Vol. 43, No. 1, 2022, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4111665>

- Kholbazarov, Tolkin (2024), «The Role of International Humanitarian Law in Maintaining Peace and Security», Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4831696> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4831696>
- Mello, Patrick A. (2014), «Democratic Peace Theory», The SAGE Encyclopedia of War: Social Science Perspectives, edited by Paul I. Joseph, Thousand Oaks: Sage, Forthcoming, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2674255>
- Minnerop, P., & Roht-Ariaza, N. (2019), «Solidarity Rights in Development, Peace, Environment and Humanitarian Assistance», In P. Minnerop, R. Wolfrum, & F. Lachenmann (Eds.), International Law of Development (pp. 825-837 (and online OPIL.ouplaw.com)). Oxford University Press. <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1470?rskey=EEzRMn&result=1&prd=MPIL>
- Okafor, Obiora Chinedu. “Revised draft declaration on human rights and international solidarity” (United Nations Human Rights Council, 2023) A/HRC/53/32. <https://docs.un.org/en/A/HRC/53/32>
- Paris, Roland (2004); At War’s End Building Peace After Civil Conflict, Cambridge: Cambridge University Press.
- Paul, Hannah (2009), «International Criminal Courts as an Architect of Sustainable Peace in Post-Conflict Societies», Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1614204> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1614204>
- Pevehouse, Jon C. (2005), «Democratization and International Relations», Chapter. In Democracy from Above: Regional Organizations and Democratization, 1–14. Cambridge: Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511491078.001>
- Pogodda, Sandra and Richmond, Oliver and Visoka, Gëzim (2023), «Failed Peacemaking: Counter-Peace and International Order», Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4824866>
- Richmond, Oliver (2024), «Peace in an Authoritarian International Order Versus Peace in a Liberal International Order», Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4891603> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4891603>
- Riker, Walter (2008), «The Democratic Peace is Not Democratic: On Behalf of Rawls' Decent Societies», Political Studies, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1413982>
- Rincón, Adriana and Bautista, Consuelo Sánchez and Pugh, Jeffrey (2019), «International Organizations and Peace Processes: The Case of the UN and ICC in Colombia» Chapter 27 in Kulnazarova, A., Popovski, V. (eds), The Palgrave Handbook of Global Approaches to Peace, Palgrave Macmillan, Cham, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4348406> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4348406>
- Russett, Bruce (1993); Grasping the Democratic Peace Principles for a Post-cold War World, New Jersey: Princeton University Press.
- Salvioli, Fabián. “International legal standards underpinning the pillars of transitional justice” (United Nations Human Rights Council, 10 July 2023) A/HRC/54/24. <https://docs.un.org/en/A/HRC/54/24>
- Salvioli, Fabián. “Joint study on the contribution of transitional justice to the prevention of gross violations and abuses of human rights and serious violations of international humanitarian law, including genocide, war crimes, against humanity, and their recurrence” (United Nations Human Rights Council, 6 June 2018) A/HRC/37/65. <https://docs.un.org/en/A/HRC/37/65>

- Scharf, Michael P. and Williams, Paul R. (2003), «Functions of Justice and Anti-Justice in the Peace-Building Process», Case Legal Studies Research Paper, No. 2003, 35 Case W. Res. J. Int'l L. 161 (2003), Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3781972>
- Sewanyana, Livingstone. "Promotion of a democratic and equitable international order." A/78/262, United Nations General Assembly, 2023. <https://undocs.org/A/78/262>.
- Sewanyana, Livingstone. "Report of the Independent Expert on the promotion of a democratic and equitable international order." A/HRC/39/47, United Nations Human Rights Council, 2018. <https://undocs.org/A/HRC/39/47>.
- Sewanyana, Livingstone. "Visit to Maldives: Report of the Independent Expert on the promotion of a democratic and equitable international order." A/HRC/57/49/Add.1, United Nations Human Rights Council, 2024. <https://undocs.org/A/HRC/57/49/Add.1>.
- Udeariry, Nneoma, «How Effectively has the UN and Regional Organizations Cooperated in the Maintenance of International Peace and Security?» Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2052554> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2052554>
- Velásquez-Ruiz, Marco (2010), «In the Name of International Peace and Security: Reflections on the United Nations Security Council's Legislative Action», 18 International Law, Revista Colombiana de Derecho Internacional, 13-56 (2011), Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2400090>
- Yoo, John and Delahunty, Robert J. (2012), «From Just War to False Peace», Chicago Journal of International Law, Forthcoming, U of St. Thomas Legal Studies Research Paper No. 12-42, UC Berkeley Public Law Research Paper No. 2050051, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2050051>
- xAI. (2025). Grok [Version 4]. <https://grok.x.ai>

توضیح تکمیلی: این ابزار هوش مصنوعی به عنوان دستیار کمکی برای ترجمه متون، معرفی منابع مرتبط، ویراستاری زبانی و کمک در پژوهش (مانند پیشنهاد ساختار و تحلیل اولیه) استفاده شده است. کلیه خروجی ها توسط نویسندگان مقاله بازنگری، اعتبارسنجی و تأیید نهایی شده اند. تاریخ استفاده: دسامبر ۲۰۲۵.